

EXPUNERE DE MOTIVE

Comunitatea armâna a demonstrat de-a lungul istoriei ca sunt garanția unei bune înțelegeri a valorilor comune, pe care le împărtășesc cu majoritatea alături de care trăiesc și aceasta pentru că armânii au fost și în continuare pot fi un model de păstrare a identității într-o lume a globalizării.

Instituirea zilei de 23 mai ca Ziua Comunității Armâne în România are rolul de a aduce în atenția publică solidaritatea de care au dat dovadă armânii, frații noștri de la sud de Dunăre, precum și drepturile câștigate de aceștia în urma unui demers de succes al diplomației Române.

Pe 9/22 mai 1905, în urma acțiunii diplomatice susținute a României, sultanul Abdul Hamid al II-lea a semnat textul unei Iradele care le recunoștea armânilor dreptul de a avea reprezentanți în administrația locală precum și dreptul la instrucție în propria limbă în Imperiul Otoman. Cu o zi mai târziu s-a recunoscut și dreptul armânilor de a-și folosi limba în biserică.

Desi Iradeaua a fost dată pe 9/22 mai, ea a fost publicată pe data de 10/23 mai. În aceeași zi (10/23 mai) Abdurrahman, ministrul otoman al justiției și cultelor, a făcut cunoscut Patriarhului ecumenic de la Constantinopol conținutul Iradelei din ziua precedentă care acorda armânilor dreptul de a folosi limba lor în școală, precum și dreptul de a fi reprezentați în administrația locală. În plus față de conținutul Iradelei, Abdurrahman vorbea și de acordarea dreptului pentru armâni de a avea slujbă religioasă.

Conform notei nr. 835 din 10/23 mai 1905, Ministrul plenipotențiar român la Constantinopol, Al. Lahovary îl informează pe Ministrul Afacerilor Externe al României, General Iacob Lahovary despre conținutul iradelei prin care se recunoaște și permite constituirea comunităților aromâne în Macedonia.

La începutul lunii mai la Ianina fuseseră arestați doi inspectori școlari armâni (N. Tacit și An. Balamace) din ordinul valiului Osman-Pașa (după ce în prealabil fuseseră împiedicați să părăsească orașul și să contacteze consulatele din oraș). Motivul invocat a fost acela că cei doi ar fi provocat o încăierare între armânii „naționaliști” (așa erau numiți în epocă armânii care susțineau acțiunea statului român în problema armânească) și cei „grecofili” dintr-un sat armânesc (Băiasa). Cei doi revizori școlari au fost expulzați din vilaetul Ianina și siliți să se îmbarce pentru Italia. Aceste evenimente au provocat un incident diplomatic între România și Turcia.

Ministrul plenipotențiar român la Constantinopol, Al. Lahovary, a înaintat o notă cu caracter de ultimatum (termenul limită al acestui „ultimatum” era 10/23 mai 1905; se amenința cu suspendarea relațiilor diplomatice) prin care se cerea eliberarea și despăgubirea celor doi inspectori, precum și recunoașterea, printr-o iradea oficială a armânilor „ca naționalitate distinctă, cu drepturi egale cu cele ale celorlalte naționalități nemusulmane”.

Putem afirma astfel ca drepturile câștigate de comunitatea armâna s-au datorat acțiunilor diplomatice întreprinse de către statul Român în urma unei acțiuni comune la care luaseră parte Germania, Italia, Austro-Ungaria și Rusia.

Dupa anul 1989, Ziua comunității armâne a fost sărbătorită pentru prima dată în România, la Constanța, în mai 1999 (cu participarea a mai mult de 800 de oameni).

Incepand cu acel an, această zi de 23 mai se sarbătorește anual prin manifestari culturale organizate în principalele orașe unde trăiesc armanii și anume București, Constanța, Tulcea sau Slobozia, în dorința de a-și păstra și promova cultura, tradițiile și identitatea armânească.

Popoarele care refuză să lupte pentru identitatea lor sunt popoare care nu vor contribui cu nimic esențial la evoluția țărilor în care trăiesc. Se știe prea bine că încă de la venirea lor pe aceste frumoase meleaguri, armânii au avut și au o contribuție însemnată la evoluția economică, culturală și spirituală a țării noastre.

Prin votarea pe 24 iunie 1997 de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a Raportului Comisiei de Cultură și Educație (alcătuit de Luis Maria de Puig), document cunoscut astăzi sub numele de Recomandarea 1333, se recomandă statelor din Balcani unde trăiesc armâni, să li se asigure acestora din urmă posibilitatea de a folosi armana în școli, biserici, mass-media.

După 92 de ani, un document european recunoștea armânilor practic aceleași drepturi pe care aceștia le câștigaseră (pentru puțin timp) prin Iradeaua din 1905.

Astfel, se poate aprecia azi, că ziua de 23 mai și-a câștigat (în inimile armânilor de pretutindeni) statutul de „ZIUA COMUNITATII ARMÂNE”.

Acestea sunt considerentele pentru care vă propunem, spre dezbatere și aprobare, prezenta propunere legislativă.

Inițiatori:

Deputat PNL Șişcu George